

Valtuustoaloite: Lukutaidon parantaminen, valtuutettu Katja Hänninen

Kaupunginhallitus 19.09.2022 § 355

Valmistelija Opetuksen vastuurehtori Anne-Maria Tokola

Valtuutettu Katja Hännisen valtuustoaloite 23.5.2022:

Tutkimusten mukaan Suomessa joka viidennellä pojalla on heikko lukutaito ja ero tyttöihin nähden on OECD-maiden suurin.

Huolestuttavaa on se, että 63 prosenttia pojista kertoi lukevansa vain, jos on pakko. Tyttöillä vastaava luku oli 39 prosenttia.

Lukutaito on kuitenkin perustaito, jonka varaan käytännössä muu oppiminen perustuu, joten lasten ja nuorten lukutaitoa parantamalla ja vahvistamalla edistetään myös yksilön pärjäämistä myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä. Lukutaidolla on siten suuri merkitys myös syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä.

Tällä hallituskaudella on laadittu kansallinen lukutaitostrategia ja lukutaitoa ja lukemisen kulttuuria vahvistaviin toimiin perusopetuksen 7.-9. luokille myönnettiin kunnille viime vuonna avustusta 5 miljoonaa euroa.

Tällä hetkellä Lukuliike lukeva-kunta-verkossa on haettavissa 6.6.2022 mennessä valtionavustusta toimintaan, jolla pyritään löytämään uusia tapoja ja rakenteita edistää lasten, nuorten tai aikuisten lukutaitoa. Toiminnassa voidaan jatkokehittää jo olemassa olevia rakenteita ja malleja tai luoda uusia kuntien ja hallintojen välisiä lukutaitotyön muotoja.

Vaikka lukutaidon osalta on parannettavaa kaikissa ikäluokissa sukupuolesta riippumatta, niin kannamme erityistä huolta poikien heikentyneestä lukutaidosta.

Tämän vuoksi esitämme, että Raahen kaupunki laatii oman tavoitteellisen lukutaitostrategian, jonka tarkoituksena on vahvistaa lukutaitoa aina varhaiskasvatuksesta lähtien. Kysymme samalla, että onko Raahessa havaittu lasten ja nuorten lukutaidon osalta heikentymistä ja jos on, niin millaisia keinoja on mahdollisesti otettu tai otettavissa käyttöön esimerkiksi sukupuolten välisten lukutaito-erojen kaventamiseksi? Ja lopuksi, onko Raahen kaupunki hakenut tai hakemassa valtionapua lukutaidon edistämiseksi.

Opetuksen vastuurehtori Anne-Maria Tokolan vastaus 13.9.2022:

Valtuutettu Katja Hänninen esitti Raahen kaupungin oman tavoitteellisen lukutaitostrategian laatimista sekä samalla kysymyksen mahdollisesta lasten, erityisesti poikien lukutaidon heikentymisestä sekä sukupuolten välisten lukutaito-erojen kaventamiseen liittyvien keinojen käyttöönottamisesta. Lisäksi valtuutettu Hänninen kysyi onko haettu tai ollaanko hakemassa valtionapua lukutaidon edistämiseksi.

Asia on erittäin tärkeä. Lukutaidon, lukuinnostuksen ja erityisesti luetun ymmärtämisen haasteet ovat näyttäytyneet vuosien saatossa opetushenkilöstölle, samalla kun lukuinnostus erityisesti poikien keskuudessa on laskenut merkittävästi. Näihin haasteisiin pyrittiin löytämään uusia keinoja hankerahoituksen turvin. Heinäkuussa 2022 päättyi OKM:n rahoittama kaksivuotinen Lukuliekki-hanke, jonka tarkoituksena oli alkuopetuksen ja varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten lukuinnostuksen herättäminen. Hankekouluilla (Haapajoki, Harakkamäki, Honganpalo, Koivuluoto ja Tikkala) sekä kaikissa kaupungin varhaiskasvatusyksiköissä ideoitiin ja kehitettiin toimenpiteitä, joiden avulla lapset innostuivat lukemisesta ja samalla lisättiin vanhempien tietoisuutta lukutaidon ja lukuinnostuksen merkityksestä. Näitä toimenpiteitä on jalkautettu koulujen ja varhaiskasvatuksen arkeen, jotta voidaan vahvistaa lasten kirjallisuudesta kiinnostumista, lukuinnostusta sekä lukutaidon kehittymistä.

Samanaikaisesti Raahen kaupunginkirjastossa oli käynnissä Aluehallintoviraston rahoittama Lukuliekki-hanke, jonka turvin mm. palkattiin kirjastolle lukukoordinaattori, järjestettiin kirjailijavierailuita, kirjavinkkauksia, koulukäyntejä sekä muita lukuinnostusta lisääviä toimenpiteitä.

Opetustoimen ja varhaiskasvatuksen hankkeen alkukartoitus osoitti, että osa 1–2-luokkalaisista lapsista ei käy koskaan kirjastossa, tai käy siellä erittäin harvoin. Kaikille ei myöskään lueta kotona. Hankkeen alkukartoituksessa havaittiin myös, että vanhempien lukuharrastuksen yhteys lasten lukuinnostukseen oli merkittävä. Myös lapsille ääneen lukeminen oli selkeästi yhteydessä lasten lukuharrastuksen kehittymiseen. Lukuinnostus taas on erittäin merkittävä tekijä sujuvan lukutaidon kehittymisen edistämiseksi.

Hankkeiden päätösvaiheessa valmisteltiin kouluille ja varhaiskasvatukselle yhteistyösopimukset kaupunginkirjaston kanssa. Yhteistyösopimuksissa määritellään toimenpiteet, joita kouluissa ja varhaiskasvatuksessa toteutetaan eri-ikäisten lasten kanssa yhteistyössä kirjaston henkilökunnan kanssa. Yhteistyötoimenpiteiden tavoitteena on lisätä lasten lukuinnostusta, monilukutaitoa, vanhempien tietoisuutta lukuinnostuksen ja lapsille ääneen lukemisen merkityksestä, erilaisten

aineiston saatavuutta sekä kirjaston tekemistä tutuksi kaikille lapsille. Kaikilla näillä tekijöillä on merkittävä vaikutus lasten lukutaidon kehittymiselle.

Lukutaito on yksi tärkeimmistä asioista, joita lapsi kouluvuosien aikana oppii. Monilukutaito, luetun ymmärtäminen ja lukuinnostus ovat erittäin tärkeitä arvoja ja koulussa tehtävän työn lisäksi kodin merkitys on valtavan suuri.

Lukutaidon parantamiseksi ja lukuinnostuksen lisäämiseksi on siis haettu ja saatu hankerahoitusta. Yhteistyösopimuksessa määritellyt suunnitelmat eri ikäluokille ovat jo sinänsä perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen tavoitteellinen strategia, joten erillistä strategia-asiakirjaa ei ole tarpeen lähteä laatimaan. Nykyisen yhteistyösopimuksen tavoitteena on nimenomaan edistää lasten ja nuorten lukutaitoa ja hyvinvointia vahvistamalla lasten kielellisiä taitoja ja valmiuksia, kehittää kielellistä identiteettiä, käyttää monipuolisesti lasten- ja nuortenkirjallisuutta, edistää monilukutaitoa sekä laaja-alaista osaamista.

Esittelijä Kaupunginjohtaja Mikkola-Riekkinen Leena

Päätösesitys Esitetään kaupunginvaltuustolle:

Annetaan valtuustoaloitteeseen opetuksen vastuurehtori Anne-Maria Tokolan valmisteleva vastaus.

Todetaan asia aloitteena loppuun käsitellyksi.

Päätös Hyväksyi esityksen.

Kaupunginvaltuusto 26.09.2022 § 115

672/00.01.04/2022

Päätösesitys Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle:

Annetaan valtuustoaloitteeseen opetuksen vastuurehtori Anne-Maria Tokolan valmisteleva vastaus.

Todetaan asia aloitteena loppuun käsitellyksi.

Päätös Hyväksyi esityksen.